

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЖЕЖНОЇ ОХОРОНИ

Н А К А З

N 348/70 від 30.09.98
м.Київ

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
17 грудня 1998 р.
за N 800/3240

**Про затвердження Правил пожежної безпеки для закладів,
установ і організацій системи освіти України**

(Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міносвіти
N 64/12 ([z0177-99](#)) від 12.03.99
Наказом МОН
N 80/16 ([z0232-01](#)) від 21.02.2001)

На виконання Закону України "Про пожежну безпеку" ([3745-12](#))
Н А К А З У Є М О:

1. Затвердити Правила пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України (далі - Правила), що додаються.

2. Передбачити друкування Правил у засобах інформації Міністерства освіти та Міністерства внутрішніх справ України.

3. Керівникам закладів, установ, організацій системи освіти України незалежно від підпорядкування та форм власності з метою посилення пожежно-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання пожежам та загибелі людей на них, організувати вивчення та виконання учасниками навчально-виховного процесу цих Правил.

4. З введенням у дію Правил пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України вважати такими, що не застосовуються на території України, НАПБ 01.008-82 "Правила пожарной безопасности при эксплуатации зданий и сооружений учебных заведений, предприятий, учреждений и организаций системы Минвуза. ППБО-102-82", затверджені наказом Мінвузу СРСР 30.07.82, і НАПБ В.01.042-89/920 "Правила пожарной безопасности для общеобразовательных школ, профессионально-технических училищ, школ-интернатов, детских домов, внешкольных и других учебно-воспитательных учреждений. ППБ-101-89", затверджені Міносвіти СРСР 10.05.89 за N 541.

Міністр освіти України

М.З.Згуровський

Головний державний інспектор України з
пожежного нагляду, начальник
Головного управління Державної
пожежної охорони МВС України

Г.В.Рева

Затверджено
Наказ Міністерства освіти
України і ГУДПО МВС України
30.09.98 N 348/70

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
17 грудня 1998 р.
за N 800/3240

**Правила
пожежної безпеки для закладів, установ і організацій
системи освіти України**

1. Галузь застосування

Правила пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України (далі - Правила) поширюються на:

1) заклади освіти:

дошкільні заклади освіти (дитячі садки, дитячі ясла-садки для дітей, які потребують корекції фізичного і психічного розвитку, дитячі садки інтернатного типу тощо);

загальноосвітні навчальні заклади (всі види середніх загальноосвітніх шкіл, спеціалізовані школи, гімназії, ліцеї, різні типи навчально-виховних комплексів, об'єднань, школи-інтернати, в тому числі школи-інтернати для дітей, які мають вади у фізичному чи розумовому розвитку, санаторні школи-інтернати, дитячі будинки);

позашкільні заклади освіти (палаці, будинки, центри, станції дитячої, юнацької творчості, учнівські та студентські клуби, дитячо-юнацькі спортивні школи, школи мистецтв, студії, початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади, бібліотеки, оздоровчі та інші заклади);

професійно-технічні заклади освіти;

вищі заклади освіти (технікум, училище), коледж, інститут, консерваторія, академія, університет тощо);

зклади післядипломної освіти;

2) установи й організації системи освіти України*.

* На науково-виробничі підприємства, які належать до системи освіти України, поширюються правила пожежної безпеки відповідної галузі.

На базових підприємствах, об'єднаннях, у навчально-виробничих майстернях, центрах підготовки закладів освіти України діють правила пожежної безпеки відповідної галузі (авіаційні, морські, гірничодобувні вищі та професійно-технічні заклади тощо).

Правила встановлюють загальні вимоги до учасників навчально-виховного процесу (вихованців, учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, аспірантів, докторантів, керівних, педагогічних, наукових, науково-педагогічних, технічних працівників, спеціалістів і обслуговуючого персоналу) щодо пожежної безпеки і є обов'язковими для виконання в закладах, установах і організаціях системи освіти (надалі - заклади, установи, організації), незалежно від форм власності і відомчої підпорядкованості.

2. Нормативні посилання

1. Закон України "Про освіту" ([1060-12](#)).
2. Закон України "Про пожежну безпеку" ([3745-12](#)).
3. НАПВ А.01.001-95 Правила пожежної безпеки в Україні ([з0219-95](#)), затверджені наказом УДПО МВС України від 14.06.95, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 14.07.95 за N 219/755.
4. НАПВ В.01.008-76/930 "Правила пожарной безопасности, техники безопасности и производственной санитарии для организаций кинопроката. ППВО-124-76*", затверджені наказом Держкіно СРСР від 12.07.76 N 329.
5. НАПВ В.01.047-95/930 Правила пожежної безпеки для закладів, підприємств та організацій культури, затверджені наказом Міністерства культури України та УДПО МВС України 07.06.95 N 308/33 ([з0184-95](#)), зареєстровані в Міністерстві юстиції України 22.06.95 за N 184/720.
6. НАПВ В.02.005-94 Типове положення про спеціальне навчання, інструктажі та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України, затверджене наказом МВС України від 17.11.94 N 628 ([з0308-94](#)), зареєстроване в Міністерстві юстиції 22.12.94 за N 308/518.
7. НАПВ В.07.001-94 Перелік посад, при призначенні на які особи зобов'язані проходити навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки та порядок його організації, затверджений наказом МВС України від 17.11.94 N 628 ([з0307-94](#)), зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22.12.94 за N 307/517.
8. НАПВ В.02.013-97 Положення про порядок розроблення, затвердження, перегляду, скасування та реєстрації нормативних актів з питань пожежної безпеки, затверджене наказом МВС України від 04.12.96 N 833 ([з0068-97](#)), зареєстроване в Міністерстві юстиції України 06.03.97 за N 68/1872.
9. НАПВ В.02.004-94 Положення про добровільні пожежні дружини (команди), затверджене наказом МВС України від 27.09.94 N 521 ([з0248-94](#)), зареєстроване в Міністерстві юстиції України 13.10.94 за N 248/458.
10. НАПВ В.02.003-94 Типове положення про пожежно-технічну комісію, затверджене наказом МВС України від 27.09.94 N 521 ([з0249-94](#)), зареєстроване в Міністерстві юстиції 13.10.94 за N 249/459.
11. ДНАОП 0.00-4-03-98 Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах, в установах і організаціях, затверджене постановою Кабінету Міністрів України 10.08.93 N 623 ([623-93-п](#)) із змінами і доповненнями, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України 17.06.98 N 923 ([923-98-п](#)).
12. ДНАОП 0.00-1.21-98 Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затверджені наказом Держнаглядохоронпраці України від 09.01.98 N 4 ([з0093-98](#)), зареєстровані в Міністерстві юстиції України 10.02.98 за N 93/2533.
13. ДНАОП 9.2.30-1.06-98 "Правила безпеки під час проведення навчально-виховного процесу у кабінетах (лабораторіях) хімії загальноосвітніх навчальних закладів", затверджені наказом Держнаглядохоронпраці України від 16 листопада 1998 року N 222. (*Пункт 13 в редакції Наказу Міносвіти N 64/12 ([з0177-99](#)) від 12.03.99*)
14. ДНАОП 0.00-1.07-94 Правила будови і безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском, затверджені наказом Держнаглядохоронпраці України від 18.10.94 N 104 із змінами та

доповненнями, затвердженими наказом Держнаглядохоронпраці від 11.07.97 N 183.

15. НАОП 1.1.23-1.04-84 Правила пожежної безпеки у газовій промисловості (ППБВ-85), затверджені наказом Мінгазпрому СРСР від 12.09.84.

16. НАОП 9.2.10-1.01-89 Правила безпечної роботи з хімічними речовинами у вищих та середніх спеціальних навчальних закладах, на підприємствах і в установах системи Держосвіти СРСР, затверджені наказом Держосвіти СРСР від 13.10.89.

17. Державні будівельні норми ДБН В.2.2.3-97. Будинки та споруди навчальних закладів, затверджені наказом Держкомістобудування України від 27.06.96 N 117.

18. ГОСТ 12.1.114-82 ССБТ. Техника пожарная. Обозначения условные графические.

19. ГОСТ 12.4.026-76 ССБТ. Цвета сигнальные и знаки безопасности.

20. ГОСТ 12.4.009-83 ССБТ. Пожарная техника для защиты объектов. Основные виды. Размещение и обслуживание.

21. ГОСТ 19433-88. Грузы опасные. Классификация и маркировка.

22. ГОСТ 12.1.004-91 ССБП. Пожарная безопасность. Общие требования.

23. СНиП 2.01.02-85* "Противопожарные нормы", затверджені постановою Держбуду СРСР від 17.12.85 N 232.

24. ОНТП 24-86 "Определение категорий помещений и зданий по взрывопожарной и пожарной опасности", затверджені МВС СРСР 27.02.86.

25. Правила влаштування електроустановок (ПУЕ). Затверджені з доповненнями згідно з наказом Мініенергетики і електрифікації України 20.02.97 N 18.

26. Положення про організацію охорони праці та порядок розслідування нещасних випадків у навчально-виховних закладах, затверджене наказом Міністерства освіти України від 30.11.93 N 429 ([20178-93](#)), зареєстроване в Міністерстві юстиції України 03.12.93 за N 178.

3. Загальні положення

3.1. Правила пожежної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України розроблені відповідно до Закону України "Про охорону праці" ([2694-12](#)), Закону України "Про пожежну безпеку" ([3745-12](#)), постанови Кабінету Міністрів "Про заходи щодо виконання Закону України "Про пожежну безпеку" від 26.07.94 N 508 ([508-94-п](#)).

3.2. Усі заклади та установи освіти перед початком навчального року (першої зміни для установ сезонного типу) мають бути прийняті відповідними комісіями, до складу яких включаються представники органів державного пожежного нагляду.

3.3. Заклади, установи і організації зобов'язані вести облік пожеж, які виникають на об'єктах, що належать або підконтрольні їм, аналізувати причини виникнення та наслідки пожеж, вживати заходів щодо їх усунення.

3.4. За порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, створення перешкод для діяльності посадових осіб органів державного пожежного нагляду, невиконання їх приписів винні в цьому посадові особи, інші працівники притягаються до відповідальності згідно з чинним законодавством.

3.5. Керівники, вчителі, вихователі, викладачі, обслуговуючий персонал та інші працівники закладів, установ і організацій (далі - працівники закладів, установ і організацій), а також учні, вихованці, студенти, слухачі зобов'язані знати і виконувати

правила пожежної безпеки, а в разі пожежі - вживати всіх залежних від них заходів до евакуації людей і гасіння пожежі.

3.6. Відповідальність за пожежну безпеку закладів, установ і організацій несуть їх керівники - директори, завідувачі і уповноважені ними особи, які залежно від характеру порушень і наслідків несуть адміністративну, кримінальну чи іншу відповідальність згідно з чинним законодавством.

3.7. Навчання та перевірка знань з питань пожежної безпеки керівних, педагогічних працівників і спеціалістів проводиться один раз на три роки одночасно з перевіркою знань з питань безпеки життєдіяльності (охорони праці). Порядок організації навчання визначається НАПБ В.02.005-94.

3.8. Керівник (власник) закладу, установи, організації зобов'язаний:

забезпечити виконання даних Правил і здійснювати контроль за дотриманням установленого протипожежного режиму всіма учасниками навчально-виховного процесу, вживати заходів щодо попередження пожежної небезпеки і усунення недоліків, що спричиняють пожежну небезпеку;

забезпечити об'єкт первинними засобами пожежогасіння відповідно до норм, а також пожежним обладнанням і установками автоматичного виявлення і гасіння пожеж;

призначати відповідальних осіб за протипожежний стан усіх структурних підрозділів;

організувати вивчення вимог пожежної безпеки цих Правил і проведення протипожежного інструктажу з працівниками закладів, установ і організацій згідно з НАПБ В.02.005-94, визначати терміни, місце і порядок проведення інструктажу з пожежної безпеки, а також список посадових осіб, на яких покладається його проведення. Особи, які не пройшли навчання, протипожежного інструктажу і перевірки знань з питань пожежної безпеки, до роботи не допускаються;

у закладах і установах організовувати проведення навчання з вивчення правил пожежної безпеки:

1 - у дошкільних і позашкільних закладах та установах у вигляді комплексу занять з охорони життя і здоров'я дітей;

2 - у загальноосвітніх навчальних закладах у складі навчальної програми "Охорона життя і здоров'я учнів";

3 - у професійно-технічних, вищих закладах та закладах післядипломної освіти в складі навчальних дисциплін "Безпека життєдіяльності" та "Охорона праці";

організувати з числа учнів загальноосвітніх навчальних закладів, вихованців шкіл-інтернатів і дитячих будинків (крім закладів для дітей з вадами розумового і фізичного розвитку) дружини юних пожежних;

організувати в закладах і установах добровільну пожежну дружину (ДПД) відповідно до НАПБ В.02.004-94 та пожежно-технічну комісію відповідно до НАПБ В.02.003-94;

забезпечити розробку і затвердити план евакуації та порядок оповіщення людей, який встановлює обов'язки і дії працівників закладів і установ на випадок виникнення пожежі (орієнтований план евакуації наведено в додатку 1, план евакуації та порядок евакуації повинні переглядатися один раз на три роки з урахуванням умов, що постійно змінюються; проводити практичні заняття щодо відпрацювання планів евакуацій не рідше одного разу на півріччя в закладах і установах (в установах сезонного типу - на початку кожної зміни);

установити порядок огляду і закриття приміщень і будівель після закінчення занять і роботи закладів і установ;

під час розслідування нещасних випадків, що трапилися внаслідок пожежі в закладах, установах і організаціях, керуватися

Положенням про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах, в установах і організаціях ([623-93-п](#)) та Положенням про організацію охорони праці та порядок розслідування нещасних випадків у навчально-виховних закладах ([20178-93](#));

здійснювати контроль за дотриманням пожежної безпеки орендними організаціями;

забезпечити своєчасне виконання заходів пожежної безпеки, запропонованих органами державного пожежного нагляду і органами державної виконавчої влади і прийнятих у межах їх компетенції.

3.9. Відповідальність за пожежну безпеку структурних підрозділів закладів, установ і організацій (факультети, кафедри, лабораторії, навчальні кабінети, цехи, склади, бібліотеки, архіви, майстерні тощо) несуть їх керівники. Обов'язки щодо забезпечення пожежної безпеки, утримання та експлуатації засобів протипожежного захисту мають бути відображені у відповідних посадових документах (функціональних обов'язках, інструкціях, положеннях тощо).

3.10. Для працівників охорони (сторожів, вахтерів, вартових тощо) повинна бути розроблена інструкція, в якій слід визначити їхні обов'язки щодо контролю за додержанням протипожежного режиму, огляду території і приміщень, порядок дій в разі виявлення пожежі, спрацювання засобів пожежної сигналізації та автоматичного пожежогасіння, а також вказати, кого з посадових осіб мають викликати в нічний час у разі пожежі.

3.11. У закладах освіти з цілодобовим перебуванням учнів або вихованців черговий у вихідні та святкові дні, а також у вечірні і нічні години зобов'язаний, заступаючи на чергування:

перевірити наявність і стан засобів пожежогасіння, справність телефонного зв'язку, чергового освітлення і пожежної сигналізації;

пересвідчитися, що всі шляхи евакуації (коридори, сходові клітки, тамбури, фойє, холи, вестибюлі) не зашарашено, а двері евакуаційних виходів у разі потреби можуть бути без перешкод відчинені;

у разі виявлення порушення протипожежного режиму і несправностей, внаслідок яких можливе виникнення пожежі, вжити заходів щодо їх усунення, а в разі потреби повідомити керівника або працівника, що його заміщує;

мати списки (журнали обліку) учнів, вихованців та працівників, що перебувають у навчальному закладі, знати місця їх розміщення;

постійно мати при собі комплект ключів від дверей евакуаційних виходів та воріт, автомобільних в'їздів на територію закладу, а також ручний електричний ліхтар.

3.12. Уведення в експлуатацію нових і реконструйованих об'єктів освіти, оренда будь-яких приміщень проводяться з дозволу органів державного пожежного нагляду.

Відповідальність за забезпечення протипожежного режиму в орендованих будівлях і приміщеннях, а також за виконання протипожежних заходів, зазначених угодою на оренду, несуть керівники орендних організацій.

(Пункт 3.12 в редакції Наказу МОН N 80/16 ([20232-01](#)) від 21.02.2001)

3.13. Відповідно до цих Правил у кожному структурному підрозділі закладу, установи і організації має бути розроблена конкретна інструкція щодо заходів пожежної безпеки. Інструкція опрацьовується керівником структурного підрозділу, узгоджується з органами пожежної охорони закладу, установи чи організації, затверджується керівником вищого рівня і розміщується на видному місці.

3.14. У будівлях і спорудах, які мають два і більше поверхів, в разі одночасного перебування на поверсі понад 25 осіб мають бути

розроблені і вивішені на видних місцях плани (схеми) евакуації людей на випадок пожежі.

Для об'єктів з цілодобовим перебуванням учасників навчально-виховного процесу (дошкільні заклади, інтернати, гуртожитки тощо) інструкції повинні передбачати два варіанти дій: у денний та нічний час.

3.15. Згідно з НАПБ А.01.001-95 у кожному закладі, установі і організації повинні бути встановлені відповідний протипожежний режим і порядок оповіщення людей про пожежу, з якими потрібно ознайомити всіх працівників.

4. Основні вимоги пожежної безпеки

4.1. Утримання території

4.1.1. Території закладів, установ і організацій слід постійно утримувати в чистоті. Відходи палих матеріалів, опале листя і суху траву слід регулярно прибирати і вивозити з території у місця, погоджені відповідними органами державного нагляду.

4.1.2. Дороги, проїзди та під'їзди до будівель, а також доступи до пожежного інвентарю та обладнання мають бути завжди вільними.

Про закриття окремих ділянок доріг або проїздів у зв'язку з проведенням ремонтних робіт чи з інших причин, які перешкоджають проїзду пожежних автомобілів, слід негайно повідомити підрозділи пожежної охорони.

На період виконання ремонту доріг у відповідних місцях повинні бути встановлені покажчики напрямку об'їзду або влаштовані переїзди через ділянки, що ремонтуються.

4.1.3. Протипожежні розриви між будівлями не повинні використовуватися для зберігання матеріалів і обладнання, а також для стоянки автотранспорту.

У закладах, установах і організаціях, де відсутні гаражі, дозволяється стоянка автотранспорту на території, за умови вільних проїздів і проходів, на відстані не менше 10 м від будівлі.

4.1.4. На території закладів, установ і організацій не дозволяється розкладення вогнищ, спалювання сміття і влаштування відкритих кухонних печей.

4.1.5. Будівництво тимчасових будівель та споруд на території закладів, установ і організацій може здійснюватися лише за наявності проектної документації, яка пройшла попередню експертизу в органах державного пожежного нагляду.

4.1.6. На ділянках території закладів, установ і організацій, де можливі скупчення горючих газів або парів, проїзд автомашин та іншого транспорту не дозволяється. Про це повинні бути вивішені відповідні покажчики (написи).

4.1.7. Не дозволяється залишати у дворах, а також поблизу будівель і споруд бочки з легкозаймистими і горючими рідинами, балони з зрідженими і стисненими газами, порожні бочки і балони, а також розкладати багаття, спалювати відходи, тару, викидати незагашене вугілля та попіл на відстань менше 15 м від будівель та споруд і в межах установлених будівельними нормами протипожежних розривів.

4.1.8. Забороняється паління у приміщеннях дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів.

На території навчальних закладів, установ і організацій, де паління дозволяється, керівництво зобов'язане визначити і обладнати спеціальні місця для цього, позначити їх знаком або написом, установити урну або попільницю.

4.2. Утримання будівель, приміщень та споруд

4.2.1. Усі будівлі, приміщення та споруди закладів, установ і організацій повинні постійно утримуватися у чистоті.

4.2.2. Для всіх будівель та приміщень виробничого, складського призначення і лабораторій повинна бути визначена категорія щодо вибухопожежної та пожежної небезпеки (за ОНТП 24-86), а також клас зони за Правилами влаштування електроустановок, написи про такі відомості повинні розміщуватися ззовні на входних дверях.

4.2.3. У кожному приміщенні повинна бути вивішена табличка, на якій вказано прізвище відповідального за пожежну безпеку, номер телефону найближчої пожежної частини, а також розміщена інструкція з пожежної безпеки.

4.2.4. Вибухопожежонебезпечні приміщення у багатоповерхових будівлях повинні розміщуватися поблизу зовнішніх стін верхніх поверхів.

4.2.5. Протипожежні системи, установки, устаткування приміщень, будівель та споруд (протидимний захист, пожежна автоматика, протипожежне водопостачання, протипожежні двері, клапани та інші захисні пристрої) повинні постійно утримуватися у справному робочому стані.

4.2.6. У будівлях дошкільних закладів освіти групи дітей молодшого віку слід розміщувати на нижніх поверхах.

4.2.7. Наповнюваність приміщень має відповідати встановленим нормам.

4.2.8. Розміщення меблів і обладнання у класах, кабінетах, майстернях, спальнях, їдальнях та інших приміщеннях не повинно перешкоджати евакуації людей і підходу до засобів пожежогасіння.

4.2.9. У коридорах, вестибюлях, холах, на сходових клітках і дверях евакуаційних виходів слід мати наказові та вказівні знаки безпеки.

4.2.10. Евакуаційні проходи, виходи, коридори, тамбури і сходи не повинні заставлятися будь-якими предметами і обладнанням.

4.2.11. Двері сходових кліток, коридори і сходи повинні мати ущільнення у стулках, обладнані пристроями для самозакривання, які повинні постійно бути у справному стані.

У період перебування учасників навчально-виховного процесу в будівлях допускається двері евакуаційних виходів замикати лише зсередини за допомогою запорів (засувів, крючків тощо), які легко (без ключів) відмикаються.

4.2.12. У приміщеннях, пов'язаних з перебуванням дітей, килими, паласи, килимові доріжки тощо повинні бути щільно прикріплені до підлоги.

Штучні килимові покриття, які не виділяють при горінні токсичних речовин та мають помірну димостворювальну здатність, у фойє, вестибюлях, залах для глядачів тощо дозволяється розстеляти за умови наклеювання їх на незаймисту основу.

4.2.13. Будівлі закладів, установ і організацій повинні бути обладнані засобами оповіщення людей про пожежу. Для оповіщення можуть бути використані:

- внутрішня телефонна та радіотрансляційна мережі;
- спеціально змонтовані мережі мовлення;
- дзвінки та інші звукові сигнали.

4.2.14. У підвальних і цокольних поверхах не дозволяється: розміщення вибухопожежонебезпечних виробництв; зберігання та застосування легкозаймистих горючих рідин, газів та легкозаймистих матеріалів; розміщення лабораторій з використанням вибухо- і пожежонебезпечних процесів.

4.2.15. Не дозволяється влаштовувати на сходових клітках складські та іншого призначення приміщення, прокладати

газопроводи, трубопроводи з легкозаймистими і горючими рідинами, а також установлювати устаткування, що заважає переміщенню людей.

4.2.16. У горищних приміщеннях не дозволяється:

сушити білизну;

влаштовувати склади (за винятком зберігання віконних рам), архіви, голубники, майстерні тощо;

застосовувати для утеплення перекриттів торф, стружку, тирсу та інші горючі матеріали;

прикріплювати до димоходів радіо- і телевізійні антени.

4.2.17. Двері, люки горищних і технічних приміщень (насосних, вентиляційних камер, бойлерних, складів, комор, електрощитових тощо) повинні бути постійно зачинені. На дверях слід вказувати місце зберігання ключів, доступне для отримання їх у будь-який час доби. На дверях (люках) горищних і технічних приміщень мають бути написи, що визначають призначення приміщення.

4.2.18. Зовнішні пожежні сходи, сходи-драбини і загорожі на дахах будівель мають утримуватися у справному стані. Допускається нижню частину зовнішніх вертикальних пожежних сходів закривати щитами, які легко знімаються, на висоту не більше як 2,5 м від рівня землі.

4.2.19. Дахові вікна горищних приміщень мають бути засклені і закриті.

4.2.20. У будівлях дошкільних закладів, розрахованих на 120 і менше місць, допускається проживання обслуговуючого персоналу за наявності відокремленого виходу з житлової частини назовні та її відділення від приміщень дошкільного закладу протипожежними перегородками 1-го типу та перекриттями 3-го типу без отворів.

4.2.21. У дошкільних та середніх закладах освіти, на літніх дитячих дачах з цілодобовим режимом роботи повинно бути встановлене чергування обслуговувального персоналу без права сну в нічний час. Приміщення для чергових має бути забезпечене телефонним зв'язком.

4.2.22. Розміщення акумуляторних, зберігання легкозаймистих матеріалів у будівлях, пов'язаних з перебуванням дітей, а також у підвальних і цокольних приміщеннях не дозволяється.

4.2.23. Прямки вікон підвальних і цокольних приміщень повинні утримуватися у чистоті. Не допускається встановлювати на прямках та люках незнімні металеві ґрати, захарашувати прямки і закладати цеглою віконні отвори.

4.2.24. У будівлях закладів, установ і організацій не допускається:

розмішувати людей у мансардних приміщеннях, а також на поверхах (будівлях), не забезпечених двома евакуаційними виходами;

здійснювати перепланування приміщень з порушенням будівельних норм і правил;

використовувати горючі матеріали для обробки стін і стель шляхів евакуації (рекреацій, сходових кліток, фойє, вестибюлів, коридорів тощо);

установлювати ґрати, жалюзі та подібні їм незнімні сонцезахисні, декоративні та архітектурні пристрої на вікнах приміщень, де перебувають учасники навчально-виховного процесу, сходових клітках, у коридорах, холах та вестибюлях;

знімати дверні полотна в отворах, що з'єднують коридори зі сходовими клітками;

забивати двері евакуаційних виходів;

застосовувати з метою опалення нестандартні (саморобні) нагрівальні пристрої;

використовувати електроплитки, кип'ятильники, електрочайники, газові плити тощо для приготування їжі та трудового навчання за винятком спеціально обладнаних приміщень;

захарашувати шляхи евакуації;

установлювати дзеркала та влаштовувати фальшиві двері на шляхах евакуації;

влаштовувати на шляхах евакуації пороги, виступи, турнікети, розсувні, підйомні двері та інші пристрої, що перешкоджають евакуації людей;

здійснювати вогневі, електрогазозварювальні та інші види пожежонебезпечних робіт у будівлях у разі наявності в їх приміщеннях людей;

обгортати електричні лампи папером, матерією та іншими горючими матеріалами;

застосовувати для освітлення свічки, газові лампи і ліхтарі; виконувати прибирання приміщень, очищення деталей і обладнання за допомогою легкозаймистих і горючих рідин;

здійснювати відігрівання труб системи опалення, водопостачання, каналізації тощо із застосуванням відкритого вогню (з цією метою використовують гарячу воду, пару чи нагрітий пісок);

зберігати на робочих місцях і в шафах, а також залишати в кишенях спецодягу використані обтиральні матеріали;

залишати без нагляду ввімкнені в мережу лічильні і друкарські машинки, радіоприймачі, телевізори та інші електроприлади.

4.2.25. Одяг і взуття слід сушити в приміщеннях, виділених спеціально для цієї мети, з обігрівом радіаторами водяного опалення.

4.2.26. Вогневі та зварювальні роботи можуть виконуватися тільки з письмового дозволу керівника закладу, установи чи організації з оформленням наряду-допуску. Ці роботи мають проводитися згідно з вимогами правил пожежної безпеки під час проведення зварювальних та інших вогневих робіт.

4.2.27. Користуватися прасками в закладах чи установах дозволяється лише в спеціально відведених приміщеннях під наглядом працівника закладу, установи. Використання приміщень для іншої мети, наприклад, для зберігання білизни, не дозволяється. Прасування виконується лише прасками зі справними терморегуляторами та світловими індикаторами ввімкнення. Праски повинні встановлюватися на підставках з вогнетривких матеріалів.

4.2.28. Пошкодження вогнезахисних покриттів (штукатурки, спеціальних фарб, лаків, обмазок тощо) будівельних конструкцій, повітроводів повинні негайно усуватися.

Після обробки (просочення) антипіренами дерев'яних конструкцій, тканин та інших горючих матеріалів повинен бути складений акт про проведення роботи підрядною організацією. Перевірку стану вогнезахисної обробки слід проводити не менше одного разу на рік зі складанням акта перевірки.

4.2.29. Усі будівлі і приміщення закладів, установ і організацій мають бути забезпечені первинними засобами пожегосіння (додаток 2).

4.2.30. Після закінчення занять у класах, майстернях, кабінетах і лабораторіях учителі, викладачі, лаборанти, майстри виробничого навчання та інші працівники закладу чи установи повинні оглянути приміщення, усунути виявлені недоліки і зачинити приміщення, знеструмивши електромережу.

4.3. Опалення, вентиляція та кондиціонування повітря

4.3.1. Керівник закладу, установи, організації зобов'язаний своїм наказом призначити осіб, відповідальних за експлуатацію та технічний стан опалювальних установок.

4.3.2. Котли центрального опалення закладів, установ і організацій повинні розміщуватися у відокремлених негорючих приміщеннях, які мають самостійний вихід.

4.3.3. Перед початком опалювального сезону котельні, калориферні установки, печі та інші прилади опалювання, а перед

початком навчального року (першої зміни для закладів і установ сезонного типу) системи вентиляції та кондиціювання повітря і кухонні печі повинні бути ретельно перевірені та відремонтовані, а обслуговуючий персонал повинен пройти протипожежний інструктаж.

4.3.4. Опалювальні установки повинні відповідати протипожежним вимогам стандартів, будівельних норм та інших нормативних актів. Несправні пристрої систем опалення, вентиляції та кондиціювання повітря, а також несправні кухонні печі до експлуатації не допускаються.

4.3.5. Особи, призначені відповідальними за технічний стан опалювальних установок, систем вентиляції та кондиціювання повітря, зобов'язані організовувати постійний контроль за правильністю їх утримання та експлуатації, своєчасний і якісний ремонт відповідно до СНиП 2.01.02-85*.

4.3.6. Повітронагрівальні і опалювальні прилади повинні розміщуватися так, щоб до них був забезпечений вільний доступ для огляду й очищення. Очищення димоходів та печей від сажі потрібно проводити перед початком, а також протягом усього опалювального сезону, а саме:

опалювальних печей періодичної дії на твердому та рідкому паливі - не рідше одного разу на три місяці;

печей та осередків вогню безперервної дії - не рідше одного разу на два місяці;

кухонних плит та кип'ятильників - один раз на місяць.

Результати очищення димоходів та печей повинні фіксуватися в журналі.

4.3.7. Печі та інші опалювальні прилади повинні мати протипожежні розділки (відступки) від горючих конструкцій, що відповідають вимогам будівельних норм, не менше 0,51 м.

4.3.8. У приміщенні котелень не дозволяється:

виконувати роботи, які не пов'язані з експлуатацією котельних установок;

допускати до роботи в котельнях і доручати нагляд за котлами стороннім особам, а також особам, які не пройшли спеціальної підготовки або перебувають в нетверезому стані;

допускати підтікання рідкого палива або витікання газу в місцях з'єднання трубопроводів і форсунок;

застосовувати для розпалювання печей легкозаймисті та горючі рідини (бензин, гас, мастила тощо);

подавати паливо при згаслих форсунках або газових пальниках;

працювати з несправними приладами контролю і автоматики;

розпалювати котельні установки без попереднього їх продування повітрям;

сушити будь-які матеріали, що можуть горіти, на котлах та паротрубопроводах;

закривати горючими матеріалами жалюзі повітряного опалення;

залишати без нагляду котли, що перебувають у роботі;

зберігати запаси твердого палива, що перевищують добову потребу;

користуватися витратними баками, які не мають пристроїв для видалення палива до аварійної ємкості (безпечне місце) у разі пожежі;

зберігати легкозаймисті та інші горючі рідини та матеріали.

4.3.9. Біля отвору топки на дерев'яній або іншій підлозі, виготовленій з горючих матеріалів, має бути закріплений металевий лист розміром не менше як 0,5 x 0,7 м.

4.3.10. У виробничих, складських та допоміжних приміщеннях на відстані 0,15 м від радіаторів (приладів центрального опалення) слід ставити металеві огорожувальні решітки.

4.3.11. Не дозволяється палити печі в нічний час у будівлях з цілодобовим перебуванням людей (у дошкільних і середніх закладах,

гуртожитках), а також під час проведення у закладах та установах освіти культурно-масових заходів. Топлення печей має закінчуватися за дві години до того, як діти і студенти лягли спати, а в дошкільному закладі з денним перебуванням дітей - не пізніше ніж за годину до приходу дітей.

4.3.12. Під час експлуатації печей не дозволяється:

розпалювати печі гасом, бензином та іншими легкозаймистими рідинами;

залишати без нагляду запалені печі, а також доручати нагляд за ними дітям і стороннім особам;

сушити та тримати одяг, взуття, дрова, вугілля та інші матеріали, що можуть горіти, на опалювальних приладах або біля них;

користуватися печами з несправними та відкритими дверцями;

використовувати для топлення дрова, довжина яких перевищує розміри топки;

влаштовувати тимчасові опалювальні прилади.

4.3.13. У літній період під час сильного вітру здійснювати опалення печей і котельних установок, які працюють на твердому паливі, не дозволяється.

4.3.14. Димові труби котлів, які працюють на твердому паливі, повинні бути обладнані іскрогасниками.

4.3.15. Під час переведення печей з одного виду твердого палива на інший вони мають бути відповідним чином переобладнані (футерування пальника вогнетривкою цеглою тощо).

4.3.16. На горищах усі димові труби і стіни, в яких проходять димові канали, мають бути підштукатурені та побілені.

4.3.17. Використання вентиляційних каналів для відводу продуктів згоряння від печей і газових приладів не дозволяється.

4.3.18. Вугілля, золу і шлак з печей, які вигрібають з топки до металевої тари, слід заливати водою і виносити у спеціально відведені місця. Не дозволяється висипати їх поблизу будівель.

4.3.19. Паливо (дрова, вугілля, торф тощо) має зберігатися у спеціально пристосованих для цієї мети приміщеннях або на відгороджених майданчиках, розміщених на відстані від будівель з урахуванням вимог будівельних норм. У підвальних і цокольних приміщеннях з перекриттями, що можуть горіти, зберігання дров, вугілля та інших видів палива не допускається.

4.3.20. Не дозволяється користуватися для опалення приміщень електронагрівальними приладами, електрокамінами тощо.

4.3.21. Черговий персонал, який здійснює нагляд за вентиляційними установками, зобов'язаний проводити планові профілактичні огляди вентиляторів, повітроводів, вогнезатримувальних пристроїв, камер зрошення, заземлювальних пристроїв і вжити заходів щодо усунення будь-яких недоліків, які можуть призвести до виникнення і розповсюдження пожежі.

4.3.22. Вентиляційні короби потрібно виготовляти з негорючих матеріалів.

4.3.23. Експлуатаційний та протипожежний режим роботи установок (систем) вентиляції повинен визначатися робочими інструкціями. У цих інструкціях повинні бути передбачені заходи пожежної безпеки, терміни очищення повітроводів, фільтрів вогнезатримувальних клапанів і іншого обладнання, а також визначений порядок дії обслуговуючого персоналу на випадок виникнення пожежі або аварії.

4.3.24. У вентиляційних камерах зберігання обладнання і матеріалів не дозволяється.

4.3.25. У приміщеннях з пожежо- і вибухонебезпечними виробництвами при несправних гідрофільтрах, сухих фільтрах, пиловідсмоктувальних, пиловловлювальних та інших пристроїв систем вентиляції робота навчального технологічного обладнання не

допускається. Вентиляційні установки в таких приміщеннях повинні мати автоматичне блокування їх відключення в разі пожежі з діючими системами автоматичної пожежної сигналізації та пожежогасіння.

4.3.26. У приміщеннях, де вентиляційні установки транспортують горючі і вибухонебезпечні речовини, всі металеві повітроводи, трубопроводи, фільтри та інші обладнання витяжних установок повинні бути заземлені.

4.3.27. Автоматичні вогнезатримувальні пристрої (заслінки, шибери, клапани тощо), встановлені на повітроводах у місцях перетину протипожежних перешкод, пристроїв блокування вентиляційних систем з автоматичною пожежною сигналізацією та системами пожежогасіння, протипожежні пристрої димоходів, витяжні зонти і канали від плит мають утримуватися у справному стані. Перевірка працездатності автоматичних вогнезатримувальних пристроїв проводиться не рідше одного разу на 6 місяців.

4.3.28. Під час експлуатації систем вентиляції та кондиціювання повітря не дозволяється:

- відключати або знімати вогнезатримувальні пристрої;
- випалювати нагромаджені в повітроводах і зонтах жирові відкладення, пил та інші горючі матеріали;
- закривати витяжні канали, отвори та решітки;
- з'єднувати вентиляційні канали з димовими;
- поєднувати вентиляцію приміщень вибухо-, пожежонебезпечних виробництв із загальною системою вентиляції;
- здійснювати перевірку ефективності роботи вентиляційної системи за допомогою відкритого вогню.

4.3.29. У місцях забору повітря має бути унеможливлена поява горючих газів і парів, диму, іскор та відкритого вогню.

4.3.30. На об'єктах, які обладнані системою протидимного захисту, слід не менше одного разу на місяць перевіряти наявність замків і пломб на щитах електроживлення автоматики, наявність захисних щитів, а також готовність до роботи системи протидимного захисту способом короткочасного (3 - 5 хв.) включення електрообладнання за допомогою кнопок дистанційного пуску, про що складається відповідний акт.

4.4. Електроустановки

4.4.1. Електричні мережі та електрообладнання, що використовуються у закладах та установах, та їх експлуатація повинні відповідати вимогам діючих Правил влаштування електроустановок та ДНАОП 0.00-1.21-98; будівельну частину електроустановок слід виконувати відповідно до протипожежних вимог будівельних норм ДБН В.2.2.3-97.

4.4.2. Керівники закладів, установ і організацій зобов'язані забезпечити обслуговування та технічну експлуатацію електрообладнання і електромереж, своєчасне проведення профілактичних оглядів, планово-попереджувальних ремонтів та експлуатацію електрообладнання, апаратури й електромереж відповідно до вимог документів, зазначених у п.4.4.1, та своєчасно усувати виявлені недоліки.

4.4.3. Усі роботи повинні проводитися на справному електрообладнанні (ізоляція електропроводки, пускачі, штепселі, розетки, вимикачі та інша апаратура, заземлення, огорожа).

4.4.4. З'єднання, окінцювання та відгалуження жил проводів і кабелів з метою запобігання небезпечним у пожежному відношенні перехідним опорам мають бути виконані за допомогою опресування, зварювання, паяння або спеціальних затискачів (гвинтових, болтових тощо).

4.4.5. Плавкі вставки запобіжників повинні бути каліброваними із зазначенням номінального струму на заводському таврі.

4.4.6. Влаштування та експлуатація тимчасових електромереж за винятком електропроводки, яка живить місця проведення будівельних і тимчасових ремонтно-монтажних робіт, не дозволяється.

4.4.7. Шафи, в яких установлені електрощити, повинні бути постійно зачинені на замок.

4.4.8. Доступ до електрощитів, електродвигунів і пускорегулювальних апаратів повинен бути завжди вільним.

4.4.9. Електродвигуни мають регулярно очищатися від пилу. Не дозволяється накривати електродвигуни горючими матеріалами.

4.4.10. Влаштування повітряних ліній електропередачі і зовнішніх електропроводок над покрівлями, навісами, штабелями лісоматеріалів, тари та складами для зберігання паливних матеріалів не допускається.

4.4.11. У виробничих, складських та інших приміщеннях з наявністю горючих матеріалів, а також матеріалів та виробів у горючій тарі електричні світильники повинні мати закриті або захищене виконання (із скляними ковпаками).

4.4.12. Переносні світильники мають бути обладнані захисними скляними ковпаками та металевими сітками. Для цих світильників та іншої переносної та пересувної електроапаратури слід застосовувати гнучкі кабелі з мідними жилами з гумовою ізоляцією в оболонці, яка стійка до навколишнього середовища. Підключення переносних світильників слід передбачати від відгалужувальних коробок зі штепсельними розетками.

4.4.13. Освітлювальна електромережа має бути змонтована таким чином, щоб світильники знаходилися на відстані не менше як 0,2 м від поверхні будівельних конструкцій з горючих матеріалів і не менше як 0,5 м від тари у складських приміщеннях.

4.4.14. Усі несправності в електромережах та електроапаратурі, які можуть спричинити іскри, коротке замикання, нагрівання ізоляції кабелів і проводів вище норми, мають негайно усуватися. Несправні електромережі та електроапарати слід вимикати для приведення їх у пожежобезпечний стан.

4.4.15. Під час експлуатації електроустановок не дозволяється:

використовувати кабелі і проводи з пошкодженою ізоляцією або такою ізоляцією, що втратила захисні властивості;

залишати під напругою електричні проводи і кабелі з неізольованими кінцями;

переносити ввімкнені прилади та ремонтувати обладнання, яке перебуває під напругою;

залишати без догляду ввімкнені в електромережу нагрівальні прилади, телевізори, радіоприймачі тощо;

користуватися пошкодженими (несправними) розетками, відгалужувальними коробками, рубильниками тощо;

зав'язувати і скручувати електропроводи і світильники, підвішувати світильники (за винятком відкритих ламп) на електричних проводах;

підключати до клем силової та у штепсельні розетки освітлювальної мереж прилади, які споживають струм понад передбачені для них величини;

використовувати ролики, вимикачі, штепсельні розетки для підвішування одягу та інших предметів;

застосовувати саморобні подовжувачі, які не відповідають вимогам ПУЕ щодо переносних (пересувних) електропроводок;

використовувати побутові електронагрівальні прилади (праски, чайники, кип'ятильники тощо) без негорючих підставок та в приміщеннях, де їх застосування не передбачено технологічним процесом;

застосовувати для прокладання електромереж радіо- та телефонні проводи;

застосовувати як електричний захист саморобні та некалібровані запобіжники;

знімати скляні ковпаки зі світильників закритого виконання;
використовувати електроапаратуру та електроприлади в умовах, що не передбачені заводом-виготовлювачем.

4.4.16. Будь-які нові підключення різних струмоприймачів (електродвигунів, нагрівальних приладів тощо) мають проводитися лише після проведення відповідних розрахунків, які припускають можливість таких підключень.

4.4.17. У всіх приміщеннях (незалежно від їх призначення), які після закінчення робіт замикаються і не контролюються, всі електроустановки (крім холодильників) мають відключатися.